Mijnheer de Voorzitter, Heren en Dames, leden van de Partijraad,

Graag wil ik mijn verantwoording over het gevoerde beleid door de fractie beginnen met twee opmerkingen vooraf.

De fase waarin wij zitten met betrekking tot het fusie-proces op weg naar het ene C.D.A. is er oorzaak van dat niet de echte fractieleider hier verantwoording aflegt maar dat aan mij die taak is toebedeeld. Om die reden alleen al, maar er zijn meerdere redenen uiteraard, verlang ik naar 11 oktober 1980 want én de partijraad, maar meer nog ik zelf, wil graag de politieke leider hier zien staan.

De overladen agenda van deze dag was er oorzaak van dat het Dagelijks Bestuur van de K.V.P. mij slechts zeer beperkte spreektijd kon toewijzen. Ik heb daar overigens alle begrip voor, maar het beperkt mij zeer in datgene wat ik over het fractiebeleid kan mededelen. Ik hoop dat ook u daar begrip voor wilt hebben. Meneer de Voorzitter, heren en dames.

Tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen heeft de fractie bij monde van haar Voorzitter grote nadruk gelegd op het herstellen en versterken van de economie. Daarbij is vastgehouden aan onze opvatting dat daar waar onze welvaart nog kan groeien, dit moet gebeuren met inachtneming van de zorg voor het milieu en de ontwikkelingskansen voor de derde wereld. Maar het stellen van grenzen betekent ook een actief en vooral stimulerend beleid van de overheid om onze economie in stand te kunnen houden. Het in stand houden van onze economie is nu eenmaal noodzakelijk I om ons mooie gebouw van de sociale zekerheid voldoende basis te geven. En wij willen deze sociale zekerheid of deze veilige haven, die juist opgezet zijn voor degenen in onze samenleving die minder bedeeld zijn, achtergesteld zijn of onder worden, blijvend garanderen, met behoud van koopkracht.

Mijnheer de Voorzitter,

Het kabinet probeert met haar 2 miljardenplan op onze lijn te komen.

Een lijn die inhoudt dat bijna de helft van dit bedrag bestemd is voor arbeidsmarktmaatregelen om meer arbeidsplaatsen te creëren bij de overheid en de aanpalende sectoren, terwijl verder een belangrijk bedrag is gereserveerd voor de versterking van de structuren van het bedrijfsleven en voor de energie-besparing. De fractie heeft dan ook het grote tekort in Rijkskas en de aangekondigde belastingverhogingen aanvaard. Zoals de zaken nu staan is er, om de economie op de been te houden en zonodig te versterken, geen andere weg. Een verzachtende omstandigheid is dat de belastingverhogingen niet al te pijnlijk zijn. Het gaat om verhogingen op artikelen die of schaars zijn of gaan worden (aardgas) of voor de meeste van ons in zekere zin luxe zijn (tabak, drank). Bovendien gaat de loonbelasting en de inkomstenbelasting enigszins omlaag en het meest voor de laagste inkomens. De keuze die het kabinet heeft gemaakt kan echter alleen verantwoord zijn in het licht van ons C.D.A.-programma, waarin wij tot matiging worden aangespoord. Maar er zal niet alleen in de particuliere inkomens enigszins gematigd moeten worden, ook de overheid zelf zal een flinke steen moeten bijdragen en in eigen huis soberheid en doelmatigheid moeten nastreven.

Die matiging zal echter alleen mogen plaatsvinden buiten de ruimte die nodig is om ook de koopkracht voor de modale inkomens te garanderen.

Het is zaak dat we in dit streven de loonprijsspiraal niet weer in beweging brengen. Als we er niet in slagen die te beheersen, dan zal over een paar jaar de nu afgeremde terugloop van het aantal arbeidsplaatsen in het bedrijfsleven, opnieuw doorzetten. De fractie heeft er dan ook op aangedrongen in het overleg tussen de regering en de sociale partners na te gaan of die matiging met koopkrachtgarantie voor de lagere en midden inkomens mogelijk is zonder extra loonsverhoging. Mocht dat niet mogelijk zijn, dan zal de overheid nog meer moeten bezuinigen.

Mijnheer de voorzitter, heren en dames.

Natuurlijk is er veel meer te zeggen over de A.P.B. maar ik wil nu toch overgaan naar zaken die daarna in de Tweede Kamer aan de orde waren. Als eerste is er dan meestal de begroting van Binnenlandse Zaken en zoals begrijpelijk kan dan de bestuurlijke reorganisatie en de politie niet onbesproken blijven. Die bestuurlijke reorganisatie heeft deze week weer een extra dimensie gekregen door het congres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten waarbij de bestuurders, voorals de bestuurders uit kleinere gemeenten zich hebben laten horen.

Tijdens de begrotingsbehandeling heeft onze woordvoerder de hoofdlijnen uiteengezet waarlangs straks de discussie binnen onze fractie zal plaatsvinden.

Centraal in die discussie staan twee elementen. De vormgeving van het locale en regionale bestuur en de decentralisatie van Rijkstaken. Voor wat het eerste betreft is de C.D.A.-fractie van mening dat - met alle nadruk die moet blijven liggen bij de traditionele bestuurslagen rijk, provincie en gemeente - er ruimte moet blijven voor een vormgeving van het regionale, verlengd locale bestuur. Een constatering, tevens uitgangsstelling die niet zonder betekenis is voor het territoriale aspect van de bestuurlijke reorganisatie: de provinciale herindeling is daarin minder wenselijk dan wel eens wordt gedacht. Mede en vooral daarom zal naar onze mening de grootst mogelijke zorgvuldigheid èn terughoudendheid met betrekking tot die herindeling moeten worden betracht. In het bijzonder geldt dit voor die gebieden in ons land waar de oorspronkelijke plannen van de regering op grote weerstand stuiten. Zorgvuldigheid is eveneens geboden bij de positie van de gemeenten. Gemeenten dienen naar onze opvatting een volwaardig takenpakket te behouden. Wij, onze fractie, wijst derhalve het instrument van de z.g."negatieve lijst"in de gemeentewet af.

We moeten ons realiseren dat gemeenten meer zijn dan administratieve eenheden. Het zijn vooreerst bepaalde leefgemeenschappen waarin de

burgers zich thuis moeten voelen en daarmee zal ernstig rekening moeten worden gehouden wanneer gemeentelijke herindeling wordt overwogen. Met de uitbreiding van de politie daarentegen heeft onze fractie van harte haar instemming betuigd, juist omdat wij menen dat het velen minstens een veilig gevoel zal geven als er voldoende politie is. Wij verhelen niet dat ook een versterkte politie helaas niet in staat zal zijn om misdaad of onveiligheid helemaal terug te dringen, maar het kan een belangrijk middel daartoe zijn.

Ook de milieu-hygiëne kreeg ruime aandacht en werd - vooral door toedoen van de C.D.A.-fractie - gesteld in het teken van het rentmeesterschap. Tegen de stroom van moeilijk financiële-economische situatie in is voortgang geboekt op de lange, moeizame weg naar een schoner en beter leefmilieu. Recente, vanuit de C.D.A.-fractie voortgekomen initiatieven betreffen wetgeving op het gebied van milieugevaarlijke stoffen, aandacht voor schone technologie, beperking van luchtverontreiniging door het verkeer en het werken aan een integrale visie op het hergebruik van afvalstoffen.

Landbouw was de volgende begroting die aandacht vroeg en onze woordvoerders stonden op de bres voor de belangen van onze boeren en tuinders, maar ook aan de opleidingen in die sector werd grote aandacht besteed, ook al vind je dat niet terug in de dag- of weekbladen. Als je de discussies in de kamer beluisterde dan zou je niet zeggen dat alleen in Brussel het landbouwbeleid werd bepaald. Minister van der Stee kreeg de nodige instructies mee.

Mijnheer de Voorzitter, heren en dam.es.

Het debat over de Volkshuisvesting en de Stadsvernieuwing kenmerkt zich altijd door een grote felheid. Ook in ons C.D.A.-programma heeft het huisvestingsprogramma en de daarmee als het ware onverbrekelijk verbonden stadsvernieuwing hoge prioritiet.

Wij hebben als fractie onze voldoening kunnen uitspreken over het woningbouw-programma dat vastgesteld is op 106.000 woningen, waaronder

30.000 woningwetwoningen. Daarnaast hebben wij mogen vaststellen dat de uitgaven voor de stadsvernieuwing op peil zijn gehouden en een aanzienlijk onderdeel blijven uitmaken van de begroting van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. De fractie heeft aangedrongen op een continuering van het huidige bouwprogramma en heeft er ook op gestaan dat dit zou gebeuren voor de stadsvernieuwing. De behandeling van de begroting van V.R.0. in de Tweede Kamer heeft naar mijn mening duidelijk laten zien dat er een goede samenwerking is tussen bewindslieden en fractie, met behoud uiteraard van ieders verantwoordelijkheid.

Ik heb even geaarzeld of ik iets zou zeggen van de rente-aftrek omdat hierover nog een verdere discussie moet plaatsvinden, maar omdat het mogelijk is, dat zwijgen daarover verkeerd zou worden verstaan wil ik er toch even aandacht aan besteden. De C.D.A.-fractie heeft uitgesproken dat rente-aftrek voor hypotheken voor woningen tot en met ƒ 400.000, aftrekbaar zijn en blijven. Ik wil dit aftrekbaar blijven nog eens duidelijk zeggen, want wij zitten daarmee niet op een glijdende baan, zoals minister Wiegel ons wel eens wil doen geloven. Het eigen woning- bezit en vooral het bevorderen daarvan is altijd al een belangrijk uitgangspunt geweest ook van het K.V.P.-beleid in de voorbije jaren en nu in niet mindere mate voor het C.D.A.-beleid.

Voor wat betreft de renten van de leningen hypotheken boven de ƒ 400.000,= heeft onze fractie voorgesteld deze renten iets minder aftrekbaar te maken, geheel ook in de geest van de voorstellen van Prof. Hofstra. Maar zoals reeds gezegd wij zullen in de kamertrover nog spreken als de brief van de Minister van Financiën ons bereikt. Mijnheer de Voorzitter, heren en dames.

Als laatste in de begrotingen hadden we de afgelopen week de begroting van Volksgezondheid. Om meerdere redenen een steeds belangrijker wordende begroting. Belangrijk omdat de kosten van gezondheidszorg steeds stijgen en daaraan een halt moet worden toegeroepen, maar ook belangrijk omdat deze operatie moet gebeuren op een zodanige wijze dat

een goede gezondheidszorg voor een ieder bereikbaar en beschikbaar moet blijven. Onze fractie heeft ook in het verleden belangrijke bijdragen geleverd om tot een vermindering van de stijging van de kosten te komen en veel van deze gedachten heeft de huidige regering overgenomen. Dat juist bij deze begroting veel aandacht werd geschonken aan de preventie en aan de Gezondheidsvoorlichting en opvoeding ligt in het verlengde van onze opvattingen over kostenbesparing en soberheid. Daarnaast was er vreugde omdat dit kabinet erin geslaagd is om een wettelijke financiële band te leggen onder het ook door onze partij zozeer gewaardeerde Kruiswerk.

Trouwens in de gehele gezondheidszorg ontmoeten we gelukkig nog veel instellingen uit het particuliere initiatief want er was een tijd dat de overheid zich verre hield van de zorg voor de gezondheid van de evenmens en zich alleen beperkte tot toezicht, controle en inspectie.

Nu moeten we opletten dat niet het tegenovergestelde gebeurt en de overheid zich eveneens met de uitvoering gaat bezig houden. Wel is er nodig, zo heeft deze week onze fractie zich uitgesproken dat er terwille van de efficiency en terwille van de kosten een herverkaveling op gang komt, maar daarbij mag het particulier initiatief niet het loodje leggen.

Sprekend over het particulier initiatief lijkt het mij dienstig om juist hier nu getuigenis af te leggen hoezeer onze fractie en gelukkig ook onze regering dit particulier initiatief, zij het natuurlijk onder bepaalde voorwaarden en controle, hoog houdt en beschermt.

Als het aan de V.V.D. en de Partij van de Arbeid had gelegen had

het particulier initiatief geen voorrang gekregen in de Rijksbijdrage regeling voor

sociaal culturele activiteiten, want een motie van de V.V.D. en P.v.d.A. waren hiertegen. Gelukkig heeft onze staatssecretaris mevrouw Kraaijeveld-Wouters deze motie naast zich neergelegd d.w.z. ze voert ze niet uit. Ook vonden de V.V.D. en de P.v.d.A. elkaar toen het in de Tweede Kamer ging over het particulier initiatief en de democratisering.

Graag wil ik hier en nu nog eens herhalen dat onze fractie een groot voorstander is om te komen tot een verdere democratisering van onze particuliere instellingen op het terrein van gezondheidszorg, dienstverlening, hulpverlening, kortom alle instellingen. Wat gebeurt er nu. De V.V.D. en de P.v.d.A. dienden een motie in waarbij zowel clienten patienten als medewerkenden in het bestuur moeten worden opgenomen. Ook onze fractie is daar in principe groot voorstander van, maar wil daaraan de voorwaarde verbinden dat ook dezen dan de doelstelling van de instelling zullen onderschrijven. Onze fractie vindt dat noodzakelijk voor het behoud van het particulier initiatief waarbij we niet willen zeggen dat de doelstelling van een instelling nimmer bijgesteld of gewijzigd zal moeten worden, maar we willen deze

doelstelling niet ondergeschikt maken aan de democratisering. Dat hierbij de levensbeschouwelijkheid een grote rol speelt hoeft geen betoog, maar het is droevig te constateren dat van de grotere partijen alleen het C.D.A. deze waarde nog verdedigt. Mijnheer de Voorzitter, Heren en Dames, Ook een andere kameruitspraak heeft veel aandacht gekregen en dan bedoel ik de stemming over de toelating van een gemengde (blank en zwart) Zuid-Afrikaanse ploeg tot de in ons land te houden Para-Olympics. Over de opstelling van onze fractie wil ik graag enkele opmerkingen maken, temeer daar onze fractie over de toelating tot de spelen verdeeld heeft gestemd. Tussendoor wil ik opmerken dat de fractie vele uren over deze aangelegenheid heeft vergaderd, maar niet tot een standpunt kon komen. Dit betekent echter niet dat binnen de fractie verschil van mening bestaat over de apartheidspolitiek. In dit concrete geval - wel of niet toelaten van een gemengde Zuid-Afrikaanse groep - bestond echter verschil van inzicht over de manier waarop de apartheid moet worden bestreden. Aanvankelijk was het niet duidelijk of het Zuid-Afrikaanse gemengd
zwart of blank was samengesteld. Naar aanleiding van een C.D.A. motie werd ons door de regering medegedeeld dat de Zuid-Afrikaanse ploeg inderdaad multiraciaal zou worden samengesteld. De regering achtte het dan ook toelaatbaar dat het Zuid-Afrikaanse team zou deelnemen. De meerderheid van de fractie betwijfelde of de komst van deze ploeg wel een bijdrage was in de strijd tegen de apartheid. De minderheid vond het feit dat er sprake was van een gemengde groep gehandicapten voldoende om deze groep te laten deelnemen. Zij meenden dat de komst van een multiraciaal samengestelde sportploeg in positieve zin tegemoet te moeten treden, omdat sport toch ook ten doel heeft de verbroedering. De meerderheid van de fractie was echter van mening dat Zuid-Afrika zou trachten de komst van deze ploeg naar de Paralypics propagandistisch uit te buiten. En ook internationaal, zo meende de meerderheid, wordt niet zo genuanceerd gedacht als wij plegen te doen. De gevoeligheid van de gekleurde volken, de meerderheid van de wereldbevolking is nu eenmaal zeer groot.Mijn verantwoording kan niet zonder een enkel korte opmerking over het belangrijk debat van de afgelopen week over de Navo en de beslissingen die daar genomen moeten worden eind december.

Onze fractie heeft gesteld dat bij de besluitvorming in de Navo, onder handhaving van de veiligheid, wapenbeheersing en het terugdringen van de rol van de kernwapens centraal dienen te staan.

Onze fractie heeft dan ook aan de regering gevraagd om zich in het Navo overleg op het standpunt te stellen: dat zo snel mogelijk in Salt III de wapenbeheersing van de middellange afstandswapens aan de orde moet komen; en dat deze onderhandelingen gevoerd kunnen op basis van een gezamenlijk genomen besluit over de ontwikkeling en beperkte produktie, alsmede op basis van een gezamenlijk ingenomen opvattting dat daadwerkelijk stationering afhankelijk zal moeten zijn van onderhandelingsresultaten.

Door goed onderling overleg kon de fractie zich unaniem opstellen en daardoor het kabinet tot toezegging overtuigen die van groot belang zijn voor ons land en voor de komende ontwikkelingen op dit moeilijke gebied. Mijnheer de Voorzitter, Heren en Dames. Thans wil ik graag nog enkele woorden wijden aan het kabinetsbeleid naar aanleiding van het rapport van de Commissie Politieke Koers dat onder leiding van de heer Steenkamp tot stand is gekomen. Zoals men zich zal herinneren heeft de heer Goudzwaard aan het begin van dit jaar publiekelijk zijn ongerusteheid geuit over het kabinetsbeleid. Hij was woordvoerder van een groep verontrusten die met zorg de politieke koers van het kabinet gadesloegen. Door A.R.P en K.V.P. werd toen het initatief genomen een commissie in te stellen die de opdracht kreeg na te gaan in hoeverre ons programma in het kabinet- en fractiebeleid tot uitdrukking komt. Mijnheer de Voorzitter, In het licht van de naderende fusiedatum was de instelling van deze commissie een goede zaak. Er was reden voor; er bestond onrust en dan is het - op weg naar dat ene C.D.A. - onze plicht alles te doen om die onrust en onzekerheid weg te nemen. Het stuk, het rapport ligt er nu en ik moet zeggen, het is een belangrijk stuk. Natuurlijk er is door de media kritiek gespuid op de inhoud, maar de heren en dames critici hebben naar mijn mening toch een aantal punten niet in hun onderdeelsvorming betrokken. Allereerst getuigt het feit dat wij - het C.D.A. - een dergelijke commissie hebben durven instellen van moed en politieke volwassenheid. Wie van de andere politieke stromingen in ons land heeft het aangedurfd tussentijds het eigen beleid publiekelijk te toetsen. Wie heeft het aangedurfd de kritiek van eigen achterban en politieke tegenstanders te riskeren? Nu mijnheer de Voorzitter die moed, die durf hadden wij, had het C.D.A. Bij de beoordeling van het kabinetsbeleid moet worden bedacht dat het kabinet lange tijd heeft moeten voortborduren op zaken die het vorige kabinet had laten liggen, zaken die wel waren aangekondigd
of gepresenteerd, maar niet of nauwelijks waren uitgewerkt. Daar komt bij dat de sociaal-econonische situatie in de wereld dermate slechter is geworden sinds het optreden van dit kabinet, dat er bijstellingen nodig waren om op de juiste manier op de veranderde situatie in te spelen.

Dat daardoor op enkele punten wrijving optrad met ons programma was dan ook niet verwonderlijk, vooral als men bedenkt dat dat programma alweer een aantal jaren geleden is opgesteld. (We zijn alweer met een nieuwebezig). Verder is het goed bij de oordeelsvorming te bedenken dat de christendemocraten in het kabinet niet alleen de deinst uitmaken. Het kabinet voert beleid samen met een constructieve coalitie-partner, een partner die ook recht heeft op herkenbaarheid, die ook recht heeft op een deel van het kabinetsbeleid. Juist wij, christen-democraten, moeten ons dit realiseren, temeer nog omdat ons die herkenbaarheid, dat recht op dat I deel van het beleid, in het vorige kabinet werd ontzegd. Mijnheer de Voorzitter, Heren en Dames, In korte grove trekken heb ik aan u iets laten zien van het fractiebeleid. Een beleid dat vaak te maken heeft met een zeer weerbarstige materie, met vele en moeilijke beslissingen en dat tesamen met 49 fractieleden die naast verschillen van aard, karakter en opleiding ook nog een verschil van herkomst vertonen. Aan dat beleid wordt op een onnavolgbare wijze leiding gegeven door onze fractieleider Ruud Lubbers en hem past grote dank voor de inventieve wijze waarop hij zich dag en nacht met al zijn grote gaven van geest en hart inzet voor die fractie. Een fractie die naar buiten meer verdeeld lijkt als ze vaak is; een fractie die hard werkt om het christen-democratische programma zoveel mogelijk te realiseren; een fractie die volop in en vaak het middelpunt is van kritiek; een fractie die aan zelfkritiek doet en kritisch het beleid oordeelt;
een fractie waarbinnen vaak compromissen moeten worden gesloten en waarom men zich niet moet generen; een fractie tenslotte die er naar streeft om de christelijke opdracht en naasten-liefde te realiseren. Van zulk een fractie lid te mogen zijn is een eer en een uitverkiezing. Dank u.